

ÜNİVERSİTEYE GİRİŞ SORUNU

(Geçen Sayıdan Devam)

Anıl ÇEÇEN

Ayrıca üniversiteye yönelişi frenleyecek diğer bir uygulama da teknik okulların sayılarının artırılmasıdır. Ülkenin her geçen yıl daha çok gereksinme duyduğu teknik eleman sorunuyla beraber üniversiteye giriş sorunu da kısmen çözümlenecektir. Teknik okulların üniversite ve fakülte bulunmayan kentlerde ve bölgelerde açılması, bu okulları bölgesel ilginin fazla olmasını sağlayacağından üniversiteye girmek isteyenlerin sayısı otomatikman düşecektir.

Üniversiteye giriş sorununun diğer bir çözüm yolu da, girmek isteyen her gence bir fakülte bulabilmektir. Günümüzdeki koşullarda giriş sınavına giren her gencin yaklaşık olarak onda bir oranında bir girme şansı vardır. Geri kalanlar ise geçen yıllardan dışarda kalanlarla birlikte şanslarını gelecek yıl yeniden denemek zorunda kalmaktadırlar. Devletin, olanakları herkes için her yerde fakülte veya üniversite açmağa yeterli değildir. Yıldan yıla çığ gibi büyüyen lise mezunlarının yüksek tahsil sorununu çözümlemek için şimdiye kadar çeşitli uygulamalar denendi. Ne var ki bütün bu girişimler sorunu gerçek anlamıyla çözümlenecek çizginin çok gerilerinde kaldılar.

Akademiler, 1950'lerin getirdiği bir uygulamadır. Üniversitelerin yanında pratik yaşama ve uygulamaya dönük eğitim için kuruldu. Bu adımla Türk yüksek öğretim stratejisinin en büyük yanlışı yapıldı ve yüksek öğretimde bir ayrılıkçılık yolu ilk kez açılmış oldu. Akademi modeli zamanla diğer yüksek öğretim kuruluşlarınca da benimsendi ve çabalar bu formüle dönüşmeğe başladı. Mühendislik, Mimarlık, Güzel Sanatlar ve daha sonra da İktisadî Ticarî İlimler Akademileri kuruldu. Büyük merkezlerin yanısıra Anadolu şehirlerinde de akademilerin kurulması bir süre sonra yetersiz kalmağa başladı. Akademilerin tam özerkliğe sahip bulunmayışı, hükümet politikası açısından yararlı oldu ve hükümetler bir süre sonra sıkışınca ikili öğretim, gece öğretimi gibi uygulamaları akademiler kanalıyla gerçekleştirdiler.

1960'ların getirdiği bir yeni uygulama da özel yüksek okullar oldu. Yıldan yıla artan potansiyeli devletin karşılamaması, gençlerin sokaklarda direnişler düzenleyerek yüksek tahsil istemeleri ve bir kamuoyu baskısı yaratmaları bazı işadamlarının yüksek öğretim konusuna el atmasına yolaçtı. Kısa zamanda yerden ot biter gibi her yerde özel yüksek okullar açıldı. İşadamları bu alanın çok kazançlı olduğunu anlamışlardı. Bir okul açan daha sonra birkaç tane daha açıyordu. Çok geçmeden bu okulların da

yüksek tahsil diploması vermek dışında hiçbir işe yaramadığı anlaşıldı. Öğrencilerden binlerce lira taksit alınırken karşılığında doğru dürüst bir eğitim yapılmıyordu. Yetersiz koşullarda bilgisiz görevlilerle bir eğitim denemesi yapıldı. Para ile diploma satan kuruluşlar durumuna düşünce, Anayasa Mahkemesi bu okulları kapattı.

1970'lerde ise ilk olarak yasa değişikliği ile Üniversite ve lise arasında tampon kuruluşlar görevini yapmak üzere ön-lisans okulları kuruldu. Bu okullar da öğrenciyi üniversiteye hazırlayacaktı. Başarılı olanlar üniversiteye devam edecekler, başarısız olanlar ise üniversiteye giremeyeceklerdi. Başarısız öğrenciler yüksek tahsil yapamadıkları gibi, en verimli çağlarında iki sene yitirmek zorunda kalacaklardı. Ön-lisans uygulaması, yüksek öğretimde tam bir yapı değişikliği gerçekleştirilemediğinden asıl fonksiyonunu kazanamamış, karışıklığın daha da artmasına neden olmuştur.

Son olarak da iki politik uygulama ile karşı karşıya bulunuyoruz. Sokakta hiçbir öğrencinin bırakılmayacağı sözü ile gelen hükümetler, üniversiteye giremeyenlere yüksek tahsil olanağı sağlamak üzere mektupla öğretim ve yaygın yüksek öğretim kurumu şeklinde iki yeni uygulamaya gitmişlerdir. Mektupla öğretim bir sene uygulanmış, çeşitli yeni sorunlar ortaya çıkınca başarısız kalmıştır. Yaygın yüksek öğretim kurumu ise daha birinci sene dolmadan kurucularını kaçtıracak derecede başarısızlığa uğramıştır. Batı ülkelerinin gelişmiş koşullarında yeterli bir düzeyde gerçekleştirilebilen bu tip uygulamaların Türkiye'nin az gelişmiş koşulları altında yetersiz kalmağa mahkûm olduğu hiçbir zaman akıldan çıkarılmamalıdır.

Yıllardır getirilmek istenen önlemlerin ve uygulamaların geçici nitelikte kaldığı bir gerçektir. Hiçbirisi köklü çözüm getirmedeği halde gene aynı yolda ısrar etmek az gelişmiş eğitim politikamızın tutarsızlığını açıkça göstermektedir. Sokağın sesini dinleyen, seçim yatırımları yapan hükümetler gerekli kaynakları ve kapasiteyi yaratmadan üniversitelerin alacağı öğrenci sayısını artırmağa, yeni yeni fakülteler açmağa çalışmaktadırlar. Milletvekilleri kendi bölgelerinde cami, ilkokul, ortaokul, lise açtırma aşamalarından sonra şimdi de politik yatırım olarak üniversite ve fakülte açtırma noktasına varmış bulunmaktadırlar. Yüksek öğrenimin yaygınlaşması politik baskıların gösterdiği hedeflere doğru yönelenmektedir. Kendi bölgesindeki gençlere girebilecekleri fakülte bulmak çabası yetersiz ve bilgisiz bir kuşağın çıkmasına yol açmaktadır. Eski üniversitelerin maddi sorunları çözümlenmeden yeni üniversiteler açmak eğitim düzeyini düşürmekte ve düzeyde düşüklüğü yaygınlaştırmaktadır. Son yıllarda yeni fakülteler açma girişimleri çoğaldı. Yeterince hazırlığı olmayan böyle girişimlere önyak olanların, kendi düzenlerini bozmadan uçan profesörlük tekniğine ve "bir müdür bir mühür" geleneğine uyan bir tutumda ısrarlı yürüdükleri artık belli olmuştur. Ülkemize çok pahalıya malolan bu yol daha önceki yıllarda çeşitli biçimlerde denenmiş, ne var ki yürümemiştir. İşinin başına yerleşmiş bir kadro olmadan açılan bir eğitim kuruluşu bazı kişisel ve özel sorunları çözümlenebilir ama eğitim sorunlarını genel düzeyde çıkmaza sürükler.

Üniversiteye giriş sorununun bir de sosyal yanı vardır. Anayasa'daki eşitlik ilkelerine karşın girişte çok çeşitli şekillerde fırsat eşitsizliği yatmaktadır. Üniversiteye girişte fırsat eşitsizliği öğrenci babasının mesleği, ailesinin gelir grubu, seçme sınavı için özel kurs görüp görmemesi, bitirdiği okul türü, sürekli kaldığı yerin kentte veya kırdada olması gibi çeşitli faktörlerle belirlenmektedir. Bu faktörler arasındaki ayrılıklar seçme sınavına girenler arasında eşitsizliği yansıtmaktadır. Ayrıca sınava girebilmek yönünden de önemli eşitsizlikler vardır. Toplumdaki fırsat eşitsizliğini tam olarak saptayabilmek için her iki tür eşitsizliği birlikte gözönünde bulundurmak gerekir. Zengin ailelerin, serbest meslek sahibi kişilerin çocuklarının sınavda kazanma şansı yüksek olmaktadır. Sınav öncesi kurs görenlerin şansları da önemli ölçüde artmaktadır. Sınav kursları tam bir vurgun alanı olmuştur. Her yıl yüzbinlerce öğrenci kurs yapan özel kuruluşlar tarafından sömürülmekte, ortada milyarlaraya varan kazançlar dönmektedir. Devletin âcil olarak bu konuya el atması ve sınava yetiştirme kurslarını kendisinin düzenlemesi zorunludur. Gençlerin ve ailelerin umutları bugünkü düzende para ile dolandırılmaktadır. Kurslar şansı artırmakta, ne var ki yer darlığı nedeniyle her kurs bitiren üniversiteye girememektedir. Köy ve kent eşitsizliği de sınava girme ve sınavı kazanma olarak iki ayrı şekilde belirmektedir. Ayrıca gelişmiş ve gelişmemiş il ayrımı da öğrenciler için eşitsizlikler yaratmaktadır. Üniversiteye girişte karşılaşılan fırsat eşitsizliği çok boyutludur. Bunun ortadan kaldırılabilmesi ancak çok yönlü önlemlerle, köklü yapısal dönüşümlerle ve ancak uzunca bir sürede sağlanabilir. Ne var ki, kısa zamanda alınabilecek önlemler de vardır. Bunların başında özel sınav kurslarının yasaklanması gelmektedir. Ayrıca geri bölgelerin gençlerine kurslar düzenlenmesi eşitlik sağlanması için zorunludur. Uzun süreli uygulanacak politikanın ilk iki basamağı bu önlemler olmalıdır.

Her liseyi bitiren gencin yüksek tahsil yapma olanağını elde etmesi eğitim açısından sevindirici olacaktır. Ne var ki bu sonuç bir diğer yanıyla toplumdaki diplomalı işsizler ordusunun artmasına neden olmaktadır. Her önüne gelen üniversite mezunu olunca toplumdaki ara işleri kim yapacaktır? Bu soru yanıtlanmadıkça üniversiteye giriş sorunu gerçek anlamıyla çözümlenemez. Üniversiteye giriş sorunu herkesin üniversiteye girmesinin sağlanmasıyla çözümlenemez.

Giriş sorununa doğru yaklaşım için kaynağa el atmak gerekir. Orta öğretim meslek ve beceri verecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. Ancak bu aşamadan sonra yığılmalar önlenemez. Yüksek öğretim çeşitli kuruluşlarıyla bir bütün olarak ele alınmalı ve ülke gerçeklerinin gösterdiği doğrultularda yeniden düzenlenmelidir. Geçici ve seçmene dönük önlemlerden öncelikle kaçınmalıdır. Üniversiteye giriş sorunu diğer sorunlarla beraber ele alınırsa o zaman daha gerçekçi ve uzun süreli bir çözüme kavuşmak söz konusu olabilecektir. Üniversiteye girişi düşünürken, üniversiteden çıkışı da düşünmek zorundayız.